

Nr 2.

Ankom till Riksdagens kansli den 21 februari 1911 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 5 § i lagen angående folkskoleväsendet i vissa städer den 25 juni 1909.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 157, har herr *Sandström* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att till § 5 i lagen om folkskoleväsendet i vissa städer skall fogas följande tilläggsbestämmelse:

»Gift kvinna vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöfva uppdrag, hvarom nu är fråga.»

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»I kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, § 24, stadgas såsom villkor för valbarhet till ledamot i kyrkoråd eller skolråd bland annat, att man skall råda öfver sig och sitt gods. För att genom denna bestämmelse gift kvinna icke må blifva utesluten från valbarhet är tillika föreskrifvet, att gift kvinna, som är röstberättigad, icke på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, är obehörig att utöfva ifrågavarande uppdrag.

Motsvarande bestämmelser återfinnas i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm, i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet beträffande valbarhet till ordförande och vice ordförande i kommunalstämma samt ledamot af kommunalfullmäktige och kommunalnämnd samt i kungl. förordningarna om kommunalstyrelse i stad och om kommunalstyrelse i Stockholm beträffande valbarhet till stadsfullmäktig.

I lagen af den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer § 5 finnes likaledes bland villkoren för valbarhet till ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse upptaget fordran, att man råder öfver sig och sitt gods, men däremot saknas den i öfriga ofvan åberopade författningar förekommande tilläggsbestämmelsen i fråga om gift kvinna.

Det är sålunda efter lagens ordalydelse tvifvelaktigt, huruvida gift kvinna, som står under mannens målsmanskap, är valbar till ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse. Att det varit lagstiftarens mening att utesluta dylik kvinna från valbarhet, låter sig näppeligen antagas. Ingenting i lagens motiver och tillkomsthistoria tyder, såvidt jag kunnat finna, på en dylik afsikt. Och frånsedt det förhållandet, att gift kvinna, som själf har barn, torde med hänsyn till erfarenhet och intresse vara företrädesvis lämplig såsom ledamot af folkskolestyrelsen, saknas hvarje förnuftig anledning att medgifva gift kvinna valbarhet till skolråd, men förvägra henne sådan till den folkskolestyrelse, som i de städer, där lagen af den 25 juni 1909 kommit till tillämpning, öfvertagit skolrådets uppgifter.

Uteslutandet i sistnämnda lag af tilläggsbestämmelsen om gift kvinnas valbarhet torde alltså hafva berott antingen därpå, att den ansetts obehöflig — i det man måhända utgått från det antagande, att gift kvinna, utan hinder af mannens målsmanskap, bör anses råda öfver sig och sitt gods — eller, såsom mera sannolikt är, på förbiseende. Orsaken må hafva varit den ena eller den andra, så har därigenom uppstått en bristfällighet eller otydlighet i lagen, som är ägnad att medföra de allvarligaste olägenheter vid dess tillämpning. Det har också under det år, lagen varit i kraft, flerstädes visat sig, att man icke vågat vid val af folkskolestyrelse å röstsedeln upptaga gifta kvinnor, som skulle varit för uppdraget synnerligen väl skickade, af fruktan att få hela röstsedeln förklarad ogiltig.

Vid sådant förhållande, och då det dessutom i och för sig måste vara lämpligt, att ifrågavarande valbarhetsbestämmelse i lagen om folkskoleväsendet i vissa städer bringas till full öfverensstämmelse med motsvarande bestämmelse i öfriga kommunala författningar, synes det mig angeläget, att den tilläggsbestämmelse, som sistnämnda författningar innehålla i fråga om gift kvinnas valbarhet, införes jämväl i förstnämnda lag.»

*Utskottets
yttrande.*

Till det statsrådsprotokoll, som är bifogadt kungl. propositionen vid 1909 års riksdag med förslag till lag angående folkskoleväsendet i

vissa städer, har föredragande departementschefen rörande § 5 i detta lagförslag anfört:

»Hvad beträffar de gjorda anmärkningarna mot de sakkunniges förslag i fråga om valbarhet till ledamot af skolstyrelsen, så torde det icke kunna förnekas, att det naturliga vore, att åtminstone samma omständigheter, som grunda obehörighet att vara stadsfullmäktig, ägde motsvarande inverkan i afseende å ledamotskap af folkskolestyrelse. De sakkunniges förslag i denna del är emellertid affattadt i öfverensstämmelse med den lydelse gällande lag i ämnet för Stockholm på Riksdagens initiativ erhållit. Det synes mig dock uppenbart olämpligt, att exempelvis en person, som blifvit satt under förmyndare eller afträdt sin egen dom till konkurs, skulle det oaktadt såsom ledamot af folkskolestyrelse kunna deltaga i förvaltningen af de ofta nog betydande belopp, som skulle komma att gå genom skolstyrelsens händer. Ett dylikt förhållande, som säkerligen i hufvudstaden med dess vakna allmänanda icke gärna är tänkbart, skulle dock i ett mindre utveckladt samhälle kunna inträffa. Jag har därför trott mig i det nu framlagda förslaget böra föreslå vissa inskränkningar i fråga om behörighet att vara ledamot i skolstyrelse. Ifrågasättas kunde ju, om icke härvid borde upptagas alla de inskränkande bestämmelser, som i kyrkostämmoförordningen meddelats i afseende å valbarhet till skolrådsledamot, men då af skäl, som jag förut anfört, inskränkningen i fråga om den, som är oberättigad att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, bör bortfalla, samt stadgandet i kyrkostämmoförordningen om obehörighet för den, som tillhör kyrkoförsamlingens redovisningsskyldiga och afönade betjante numera med stigande allmänbildning och intresse särskildt i undervisningsfrågor icke torde böra bibehållas, har jag stannat vid att i det framlagda förslaget upptaga allenast de obehörighetsgrunder, som finnas stadgade beträffande ledamotskap i stadsfullmäktige.»

Lagutskottet hade intet att anföra mot lydelsen af § 5 i ifrågasvarande lagförslag och Riksdagen biföll kungl. propositionen oförändrad.

Häraf framgår tydligen, att lagstiftarens mening varit, att de bestämmelser, som gälla i fråga om valbarhet till stadsfullmäktig, också skola gälla i fråga om valbarhet till ledamot i folkskolestyrelse. Vid den tidpunkt, då förslaget till lag om folkskoleväsendet i vissa städer framlades, hade emellertid ej den paragraf, som innefattar bestämmelserna om valbarhet, i förordningen om kommunalstyrelse i stad den lydelse, som denna paragraf erhållit genom lag angående ändring i vissa delar af denna förordning den 26 maj 1909. För att nu bringa lagen om folkskoleväsendet i vissa städer i öfverensstämmelse med hvad

i sistnämnda förordning och i andra kommunala författningar är stadgadt i fråga om valbarhet, har utskottet funnit den af motionären föreslagna bestämmelsen vara erforderlig och därför ansett sig böra tillstyrka bifall till motionärens förslag.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till den af herr Sandström afgifna motionen, för sin del antaga följande ändrade lydelse af § 5 i lag angående folkskoleväsendet i vissa städer den 25 juni 1909:

§ 5.

Den som icke uppnått tjugufem års ålder; den som ej råder öfver sig och sitt gods; den som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han är befriad från deras kraf; den som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af sådant förtroende, eller den som är ställd under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd; samt den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan eller att i rikets tjänst vidare nyttjas, må ej vara ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse.

Gift kvinna vare ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, obehörig att utöfva uppdrag, hvarom nu är fråga.

Stockholm den 21 februari 1911.

På utskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Det skulle här antecknas, att herr *Jansson* i Djursåtra icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.